

управління прибутком дозволить підприємству отримати бажаний рівень прибутковості.

Список використаних джерел:

1. Блонська В. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / В. І. Блонська, О. І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122–128.
2. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2000.— 528 с.
3. Юрчишина Л.В. Моделювання прибутку на підприємстві / Л.В. Юрчишина // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2, т. 3. –С. 88-93.
4. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

*Бортник Оксана,
студентка групи ОАс-51*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Сфера взаємодії суспільства і природи відіграє важливу роль, оскільки ігнорування законів природи призводить до погіршення якості оточуючого середовища. Такі відносини підрозділяють на три групи: природокористування, охорона навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки.

Екологічна безпека являє собою систему заходів, що спрямовані на захист життєво важливих інтересів людини від несприятливого впливу навколишнього середовища в результаті господарської чи іншої діяльності. На відміну від охорони навколишнього природного середовища, де безпосереднім об'єктом є окремі екологічні системи (природні комплекси), об'єктом заходів стосовно екологічної безпеки є людина, її генетичний фонд, економічні, екологічні та духовні інтереси.

Одним з нових інструментів, що дозволяють ефективно регулювати еколого-економічні відносини з дотримання вимог екологічної безпеки, є екологічний аудит (ЕА).

В умовах сталого розвитку економіки екологічний аудит є важливим механізмом системи управління навколишнім середовищем та інструментом регулювання еколого-економічних відносин. З посиленням вимог до природоохоронної діяльності та граничних нормативів природокористу-

вання екологічний аудит набуває актуальності у всіх сферах національного господарства. Міжнародний досвід свідчить, що екологічний аудит сприяє реалізації стратегії сталого розвитку регіонів, зменшенню інформаційних та комерційних ризиків, пов'язаних з управлінням, підвищує ефективність екологічної політики. Завдання розробки і реалізації державної стратегії сталого розвитку України, окремих її регіонів припускає посилення екологічної складової економіки і гармонізацію екологічних і економічних інтересів суспільства. В цих умовах застосування процедури ЕА є необхідною умовою ефективною реалізації екологічної політики і передумовою прийняття обґрунтованих еколого-економічних рішень.

Протягом 90-х років провідні промислові компанії світу домоглися істотних результатів в області зменшення негативної дії на навколишнє середовище при одночасному збільшенні обсягів виробництва, зниженні питомих витрат сировини і матеріалів, економії енергоресурсів, підвищенні якості продукції. Примітно, що рушійною силою цих змін стали нові інструменти менеджменту, зокрема такого механізму управління й регулювання дії на навколишнє середовище, як екологічний аудит. [5]

Вперше ЕА почали використовувати при контролі великих промислових корпорацій на території США. Розглядаючи фактор навколишнього середовища, як такий що потребує усе більшої уваги, і з огляду на ряд аварій, великі промислові корпорації поставили свої підприємства під внутрішній контроль з метою оцінки, чи вони не є джерелом негативного впливу на навколишнє середовище. Завданням ЕА є інформування керівництва корпорації й акціонерів про заходи щодо дотримання чинного природоохоронного законодавства і про ризик можливих аварій, з огляду впливу на навколишнє середовище.

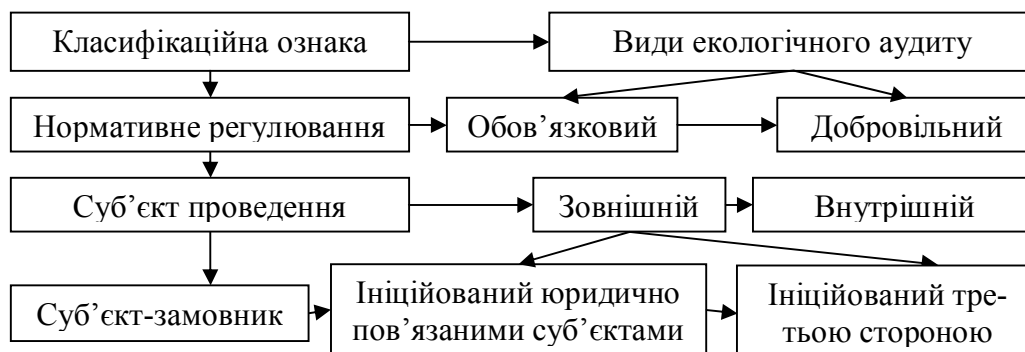
У 1989 р. Міжнародна торговельна палата (МТП) опублікувала документ, що отримав визнання у промисловців, оскільки дозволяв керівникам підприємств здійснювати контроль за станом охорони навколишнього середовища на підприємстві, а також контролювати роботу підприємства з огляду природоохоронних нормативів.

У 1993 р. Комісія європейських співтовариств (КЄС) виступила з першим проектом обов'язкових правил екологічного аудиту.

Законодавчою основою в сфері екологічного аудиту в нашій країні є Закон України "Про екологічний аудит" від 24.04.2004 № 1862-IV, зі змінами і доповненнями. Відповідно до статті 1 цього Закону «екологічний аудит - це документально оформлений, системний, незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та відповідності інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону

навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту» [1].

Найпоширенішим в Україні нині є екологічний аудит суб'єктів господарської діяльності. Українськими економістами виділяються такі його види (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація екологічного аудиту суб'єктів господарської діяльності [4]

На жаль, системне й фундаментальне дослідження питань екологічного аудиту в Україні практично відсутнє, що гальмує організацію контролю на підприємствах з проблем охорони природи і природокористування. Проблема розвитку та здійснення екологічного аудиту в Україні пов'язана з вирішенням двох основних питань: проведення екологічного аудиту діяльності господарюючих суб'єктів з позицій дотримання екологічного законодавства, оцінки проектно-кошторисної документації та екологічної ефективності управління суб'єктом господарювання; врахування екологічних аспектів при аудиті фінансової звітності. [2]

Екологічний аудит може проводитись нарівні з екологічними експертизами, оглядами та оцінками. Він повинен стати обов'язковою складовою аудиторської діяльності в Україні. Для здійснення аудиторської перевірки необхідна надійна інформаційна база, неодмінною умовою якісного та повного формування якої є облік природоохоронної діяльності підприємства. На жаль, жоден із чинних нормативних актів з питань обліку в Україні не присвячений цій проблемі.

Складна економічна ситуація в Україні, як і в інших пострадянських державах, зміщує пріоритетність охорони навколишнього середовища на другий план. Основними стають проблеми максимізації прибутку. Поки що для України характерні нерозуміння і недооцінювання якісних змін у підходах до вирішення екологічних проблем, які проходять у світі, а часом і повне ігнорування таких змін або їх крайнє спрощення і зведення до формального виконання ряду загальних вимог. Подібна позиція веде (у ряді випадків вже призводить) до неминучих упущених економічних можливостей і прямих втрат як для окремо взятих промислових компаній, так і для

країни в цілому. Наприклад, поява все більшого числа явних і неявних обмежень і відповідних втрат для українських виробників на міжнародних товарних і фінансових ринках. Подібні обмеження у багатьох випадках пов'язані з відсутністю декларування і демонстрації намірів, планів і результатів діяльності підприємств в області екологічного менеджменту й аудиту, здійснюваної відповідно до положень міжнародних стандартів серії ISO 14000.

Як наслідок недооцінювання істотних змін у підходах до вирішення екологічних проблем у країні переважає низький професійний рівень освіти, методичних і прикладних робіт з екологічного аудиту, що створює умови для імітації діяльності й формування негативного екологічного іміджу українських підприємств і їх продукції на міжнародних товарних, фондових та інвестиційних ринках.

В Україні ще тільки починається усвідомлення того, що екологічний аудит є необхідною стадією оцінювання інвестиційного ризику, обов'язковою процедурою оцінювання вартості підприємств, що приватизуються, найефективнішим інструментом узгодження загальнонаціональних і місцевих інтересів у питаннях екологічної безпеки.

Слід зазначити, що офіційно впровадження стандартів ISO 14000 є добровільною процедурою, проте їх дотримання є важливим як для окремого підприємства, так і для держави в цілому. Впровадження зазначених стандартів у практику діяльності підприємства є підтвердженням приведення нормативно-правової бази України у відповідності до міжнародного законодавства.

На жаль, впровадження екологічного аудиту в Україні стримується через відсутність законодавства, тому першочерговими завданнями в напрямі розвитку екологічного аудиту в Україні є формування відповідної нормативно - правової бази, ведення реєстрів учасників, організація підготовки екологічних аудиторів, організація робіт щодо міжнародного визнання екоаудиторів України та інших країн.

В середині серпня 2011 року в пресі з'явилося повідомлення про те, що Міністерство екології та природних ресурсів України планує ввести обов'язковий екологічний аудит для промислових підприємств, 7 жовтня 2011 року в Верховній Раді України був зареєстрований проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо вдосконалення екологічного аудиту) № 9269. В пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що він покликаний досягти екологічної безпеки та упередити техногенні аварії у процесі господарської та іншої діяльності підприємств, що становлять підвищену екологічну небезпеку шляхом запровадження обов'язкового екологічного аудиту.

Законопроектом вносяться зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про екологічний аудит» шляхом:

- встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил проведення обов'язкового екологічного аудиту;
- запровадження обов'язкового екологічного аудиту;
- закріплення того, що замовниками обов'язкового екологічного аудиту можуть бути, окрім заінтересованих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, також власники або особи, які володіють та користуються об'єктами або здійснюють діяльність, які становлять підвищену екологічну небезпеку один раз на п'ять років;
- закріплення жорсткіших вимог до виконавців аудиторських послуг (досвід роботи збільшений з чотирьох років до п'яти, збільшення кількості екологічних аудиторів в юридичній особі – з одного до трьох, встановлення додаткової підстави для припинення чинності сертифіката екологічного аудитора – негативні результати атестації);
- закріплення повноважень центрального органу виконавчої влади із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища щодо проведення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання;
- закріплення повноважень центрального органу виконавчої влади із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища щодо зупинення діяльності суб'єкта господарювання у разі відсутності висновку обов'язкового екологічного аудиту, виявлення у процесі проведення обов'язкового екологічного аудиту порушень вимог чинного законодавства, невиконання рекомендацій висновку обов'язкового екологічного аудиту, перешкоджання екологічному аудитору у проведенні обов'язкового екологічного аудиту, перешкоджання спеціально уповноваженим органам у проведенні державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища.
- Екологічний аудит визнано в Україні одним із пріоритетних напрямів державної політики в галузі охорони довкілля, використання ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. У відповідній Постанові Верховної Ради України впровадження екологічного аудиту віднесено до національного рівня управління [6].

Таким чином, для подальшого розвитку екологічного аудиту в Україні нагальними для вирішення є питання подолання «прогалини» у нормативно-правовому забезпеченні функціонування такого аудиту. З цією метою, на нашу думку, доцільно активізувати роботу законодавчої та виконавчої гілок влади, залучивши до відповідних розробок вітчизняних еко-

логічних аудиторів, які вже мають певний практичний досвід роботи у цій сфері, а також напрацювання передового світового досвіду.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про екологічний аудит» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - 2009. - Режим доступу до тексту закону: [http // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
2. Басанцов І. В. Екологічний аудит в Україні: актуальність, проблемні питання та напрями удосконалення / І. В. Басанцов, О. С. Пантелейчук // Механізм регулювання економіки. - 2010. - № 1. - С. 38-46.
3. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. Економіка природокористування: [Підручник] / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. - К.: Кондор, 2010, - 465 с.
4. Кантаєва О. В. Аудит екологічної діяльності суб'єктів господарювання / О. В. Кантаєва, О. В. Кузнецова, Ю. В. Кулій // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 3 (57) — С. 56—57.
5. Кулик Р. Місце і проблеми екологічного аудиту в системі аудиторської діяльності України / Кулик Р. // Галицький економічний вісник. — 2010. — №4(29). — с.160-165
6. Шматков Г. Г. Современное состояние и перспективы экологического аудита (Рубрика: ООО УкрЗкоАудит. - г. Днепропетровск) [Електронний ресурс] / Г. Г. Шматков, С. И. Гайдидей. - 2007.
7. Папінко В.З. Облік і аналіз природоохоронної діяльності підприємств хімічної промисловості України// автореферат дис. на здобуття ..канд. екон. наук: 08.06. 04 – Тернопіль, Sam-Studio, 2004. – 20 с.

*Бортник Тетяна,
студентка групи ОАс-51*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Аудит в Україні відбувся як професія і як окремий вид бізнесу. Подальший розвиток його обумовлений ринковим спрямуванням економіки держави та необхідністю у незалежному об'єктивному контролі господарської діяльності підприємств, а також підтвердження достовірності їх фінансової звітності в інтересах користувачів, власників та зацікавлених сторін.[3]

Проблеми ринку аудиторських послуг та його розвитку є предметом особливої уваги в економічній науці. У літературі вітчизняних авторів, значною мірою, приділяється увага, власне розвитку аудиту в Україні. Це наслідком розвитку світової економіки. Значний внесок в розробку теоретичних основ а також методологічних підходів до напрямів удосконалення